

2017

ARCHEOLOGIENOTA
Kompellaan – GENK (LIMBURG)

ADEDE Archeologisch Rapport 174

JANSSENS D.

VAN HUFFEL C.

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 174

Archeologienota Kompellaan te Genk (Limburg).

JANSSENS DAVID & VAN HUFFEL CEDRIC

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Bart De Smaele, Hadewijch Pieters & David Janssens
ISSN	2033-6810

*Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.*

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 10 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 11 -
2.6	Randvoorwaarden	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 12 -
3	Assessmentrapport.....	- 16 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 16 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 19 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 19 -
3.2.2	Quartaair geologisch	- 20 -
3.2.3	Boringen DOV	- 21 -
3.2.4	Bodem	- 22 -
3.2.4.1	Bodemtypekaart.....	- 22 -
3.2.4.2	Potentiële bodemerosie	- 23 -
3.2.4.3	Erosiegevoeligheid.....	- 24 -
3.2.4.4	Landgebruik	- 25 -
3.2.4.5	Gewestplan.....	- 26 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 28 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 28 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 30 -
3.3.2.1	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 30 -
3.3.2.2	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 31 -
3.3.2.3	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 31 -
3.3.2.4	Luchtfoto's 1971.....	- 32 -
3.3.2.5	Luchtfoto's 1979-1990	- 33 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 34 -
4	Besluit	- 37 -

4.1	Besluit gespecialiseerd publiek	- 37 -
4.2	Besluit breed publiek.....	- 37 -
5	Bibliografie.....	- 39 -
6	Lijst van plannen.....	- 40 -
7	Lijst van figuren	- 41 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2017D92
Site	Genk – Kompellaan
Projectsigle ADEDE	GEN-KOM
Ligging	Zwartberg Kompellaan (lot 16) 3600 Genk
Bounding Box	Punt 1 (ZW): X: 230423,441m Y: 190087,514m Punt 2 (NO): X: 230352,665m Y: 190296,205m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Genk Afd. 8, Sectie A, 818t287 Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Opdrachtgever	VAK EN DECO BVBA Kortestraat 14 3545 Halen-Zelem
Aard van de vervolgwerven	Nieuwbouw kantoor en hal, verharding terrein met parking opleggers waarvan deel onder luifel
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Bart De Smaele 2015/00070 Hadewijch Pieters 2017/00168
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Janssens D., Van Huffel C., 2017, Archeologienota Kompellaan te Genk (Limburg), ADEDE Archeologisch Rapport 174, Gent.
Grootte projectgebied	21283m ²
Periode uitvoering	Maart – April 2017
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek, archeologienota

Verstoorde zones	Niet van toepassing/ Opgehoogd terrein
------------------	--

 ADEDE
SEARCH & RECOVERY

GENK - KOMPPELLAAN

Plannr. 1
Topografische kaart

2017D92 08/04/2017

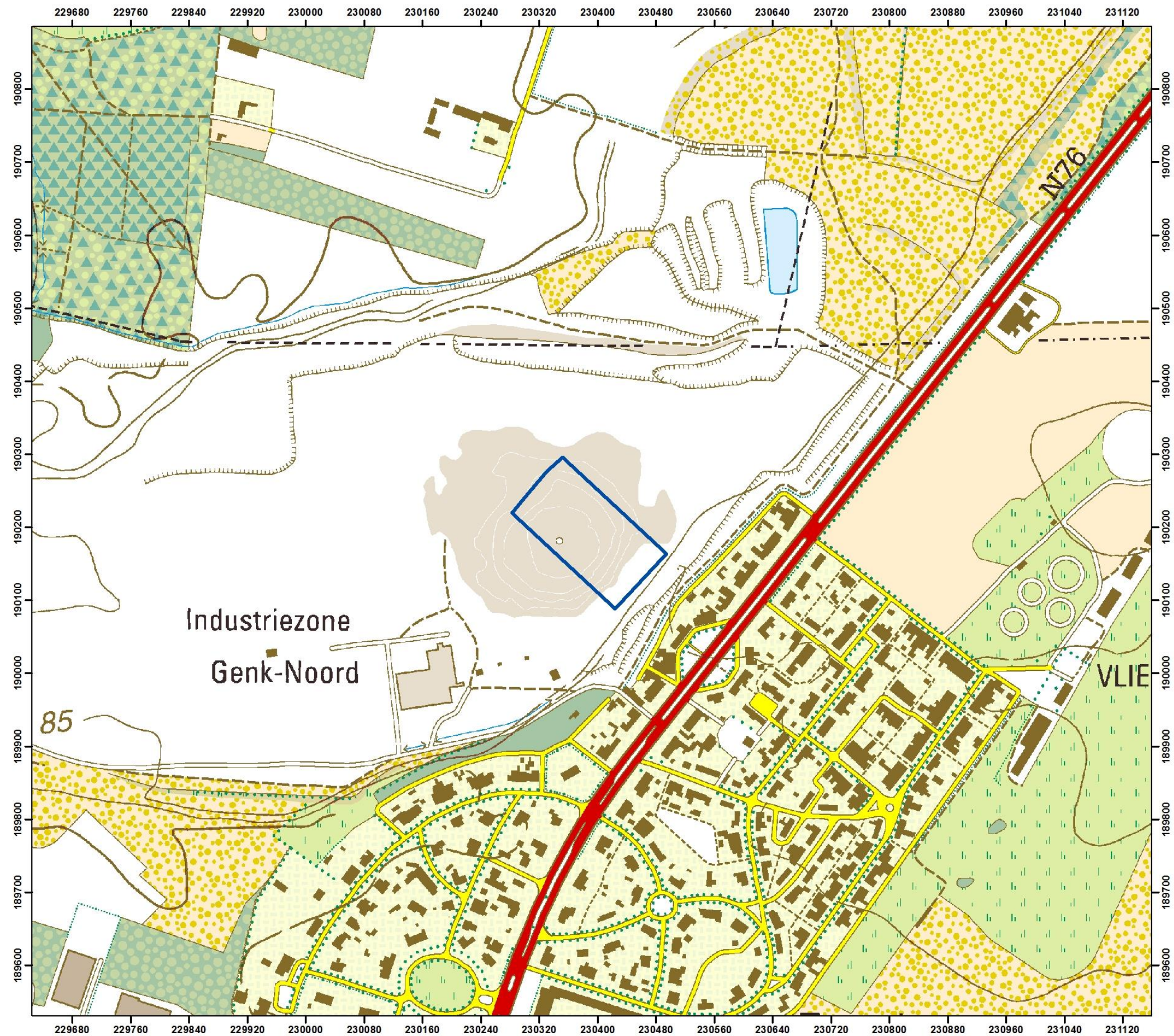
© AGIV

Legende

 Projectgebied

 N

0 370
Meter

GENK - KOMPPELLAAN

Plannr. 2
Orthofoto 2016

2017D92 08/04/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

N

0 370

Meter

GENK - KOMPILLAAN

Plannr. 3
Kadaster

2017D92 08/04/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

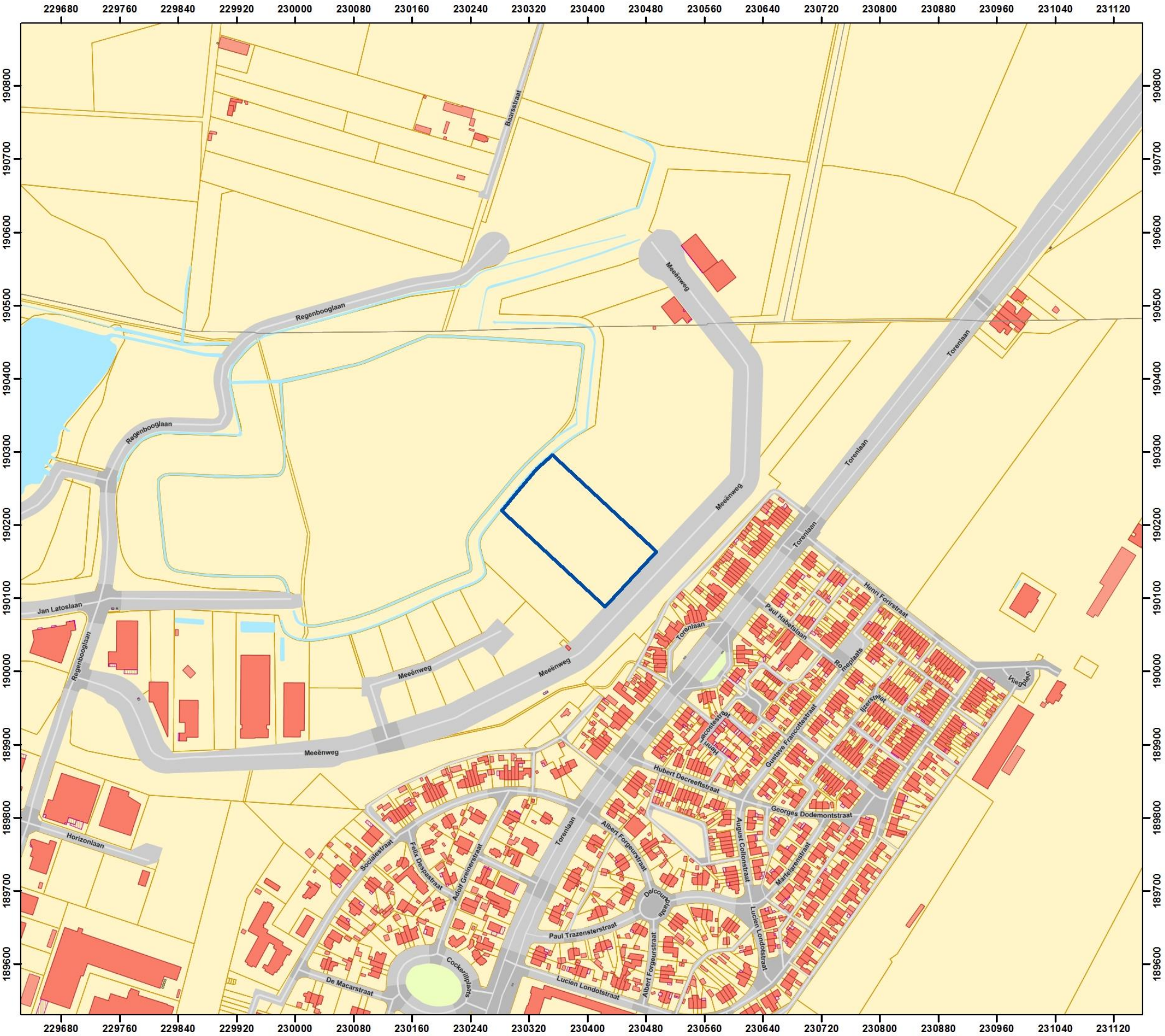
N

0

370

Meter

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 5000m² (industriezone) of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het terrein vormt lot 16 binnen een braakliggende omgeving bestemd voor industrie.

2.5 Beschrijving geplande werken

De bebouwing zal bestaan uit een hal en kantoor met ook een fietsenberging en dit zal zich bevinden in het noordwestelijk deel van het gebied. Ten westen en noordwesten ervan zal de grond verhard worden waarbij een deel zal dienen als parking voor opleggers. Een strook in het uiterste noordwesten is bestemd als groenzone. Ook achter de nieuwbouw zal een groenzone verschijnen die doorloopt langs de straatkant. Bij dit laatste deel langs de straatkant zullen ook bomen aangeplant worden. Voorts zal er zich aan deze zijde van het gebied parkeerplaatsen voor auto's bevinden, alsook een luifel waaronder ook parkeerplaatsen voor opleggers zal voorzien worden. Achteraan wordt een bufferbekken voorzien dat nog concreet dient uitgewerkt te worden. De open buffering van de aangesloten verharde oppervlakte moet 250 m³/ha verharde oppervlakte bedragen, met een maximaal uitloopdebiet van 20 l/s/ha verharde oppervlakte. De terugkeerperiode van de overloop moet minimaal 20 jaar bedragen.

De buffervoorziening moet voorzien zijn van een beperkte drukhoogte (50 – 100 cm) om de toegelaten vertraagde leegloop van 20 l/s/ha zo goed mogelijk in de praktijk te realiseren d.m.v. een knijpleiding (diameter 11 cm).

Er moet een realistisch en voldoende gedetailleerd dwarsprofiel van het open bufferbekken bijgebracht worden met het niveau van de inloopleidingen, leegloop (knijpleiding, knijpopening of wervelventiel) en noodoverloop. Het volume dat voor nuttige buffering instaat is het volume tussen de onderkant van de noodoverloop en de onderkant van de leegloop. Bodem en wanden moeten in waterdoorlatende materialen worden uitgevoerd en worden ingezaaid met gras en bij voorkeur onder zachte helling (8/4 – 12/4) worden uitgevoerd¹.

Voor een inplantingsplan van de ontworpen toestand wordt verwezen naar plannr. 5.

2.6 Randvoorwaarden

Niet van toepassing

¹ Mededeling provinciebestuur Limburg

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Cartes des Pays-Bas van Fricx, 1744
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840

- Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
- Kaart van Popp, 1842-1879
- Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

 ADEDE
SEARCH & RECOVERY

GENK - KOMPELLAAN

Plannr. 4
Bestaande toestand/afbakening lot 16

2017D92 18/04/2017

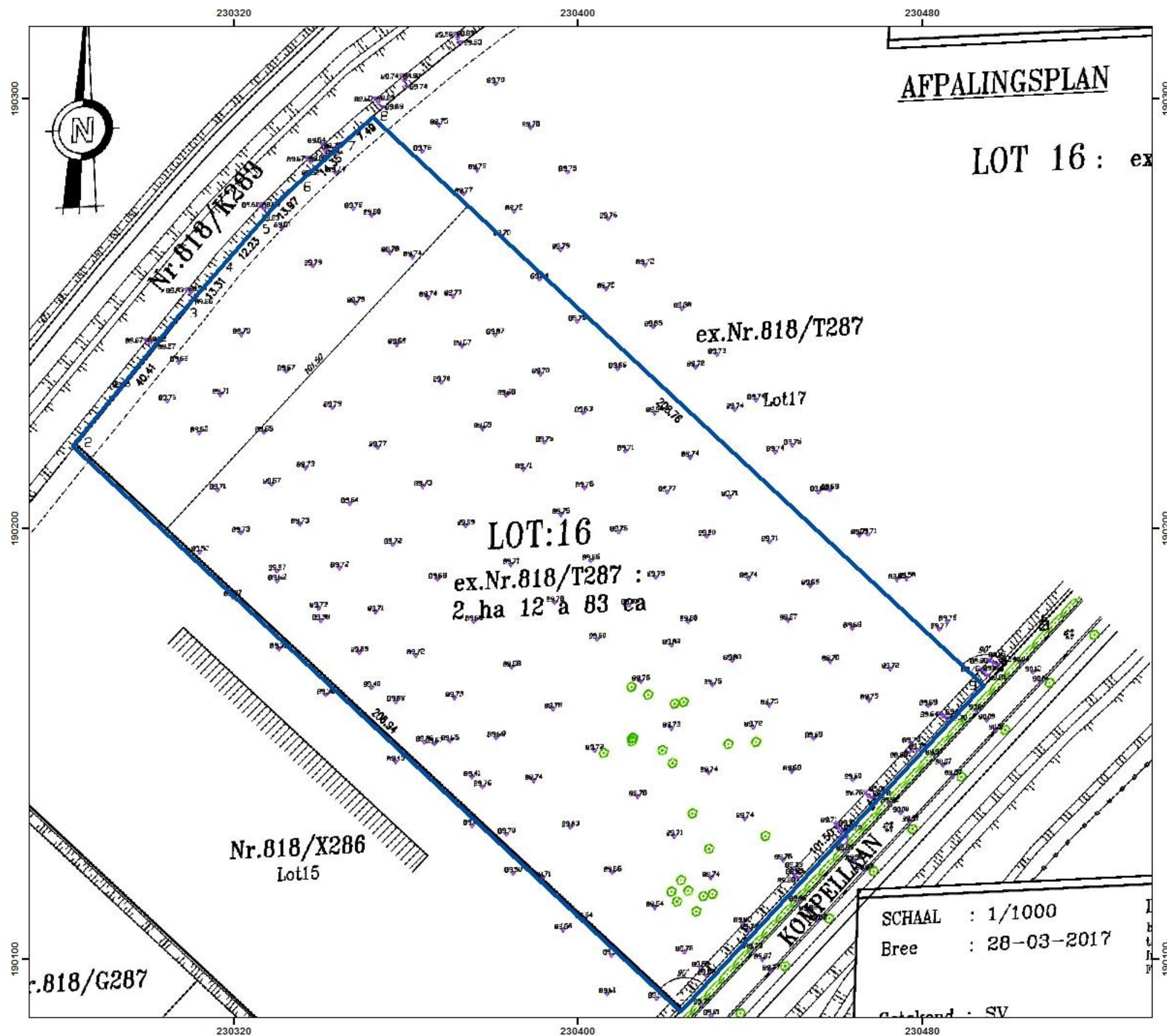
© AGIV

Legende

 Projectgebied

 N

0 60
Meter

ADEDE
 SEARCH & RECOVERY

GENK - KOMPELLAAN

Plannr. 5
Ontwerp

2017D92

08/04/2017

© AGIV

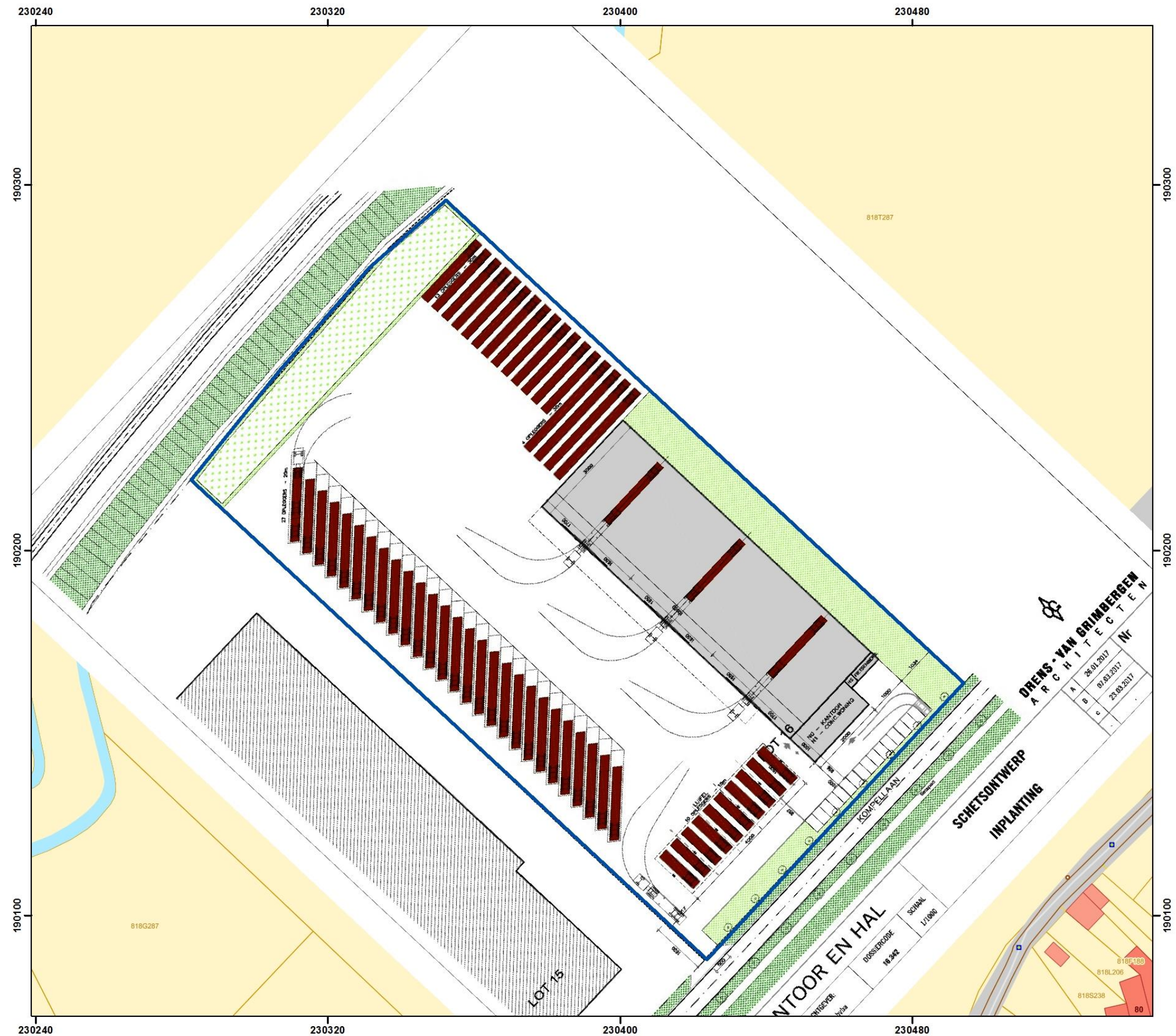
Legende

Projectgebiet

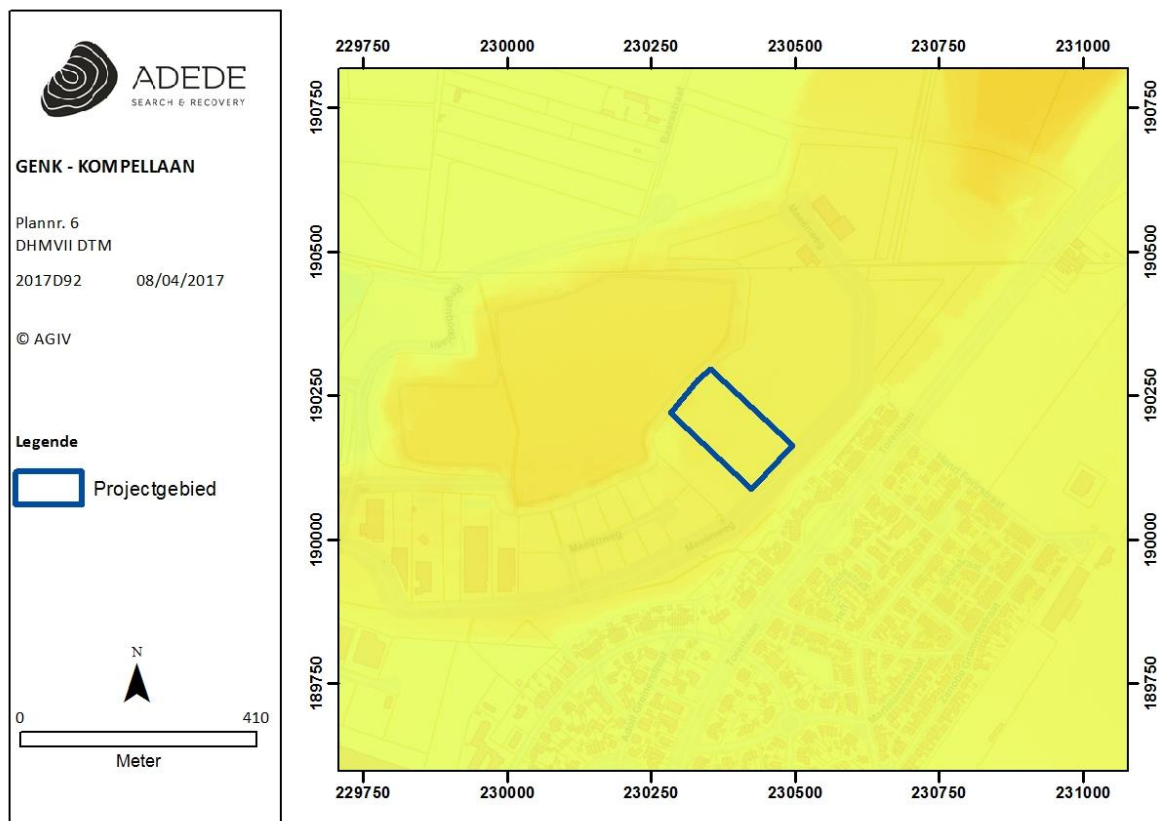
Meter

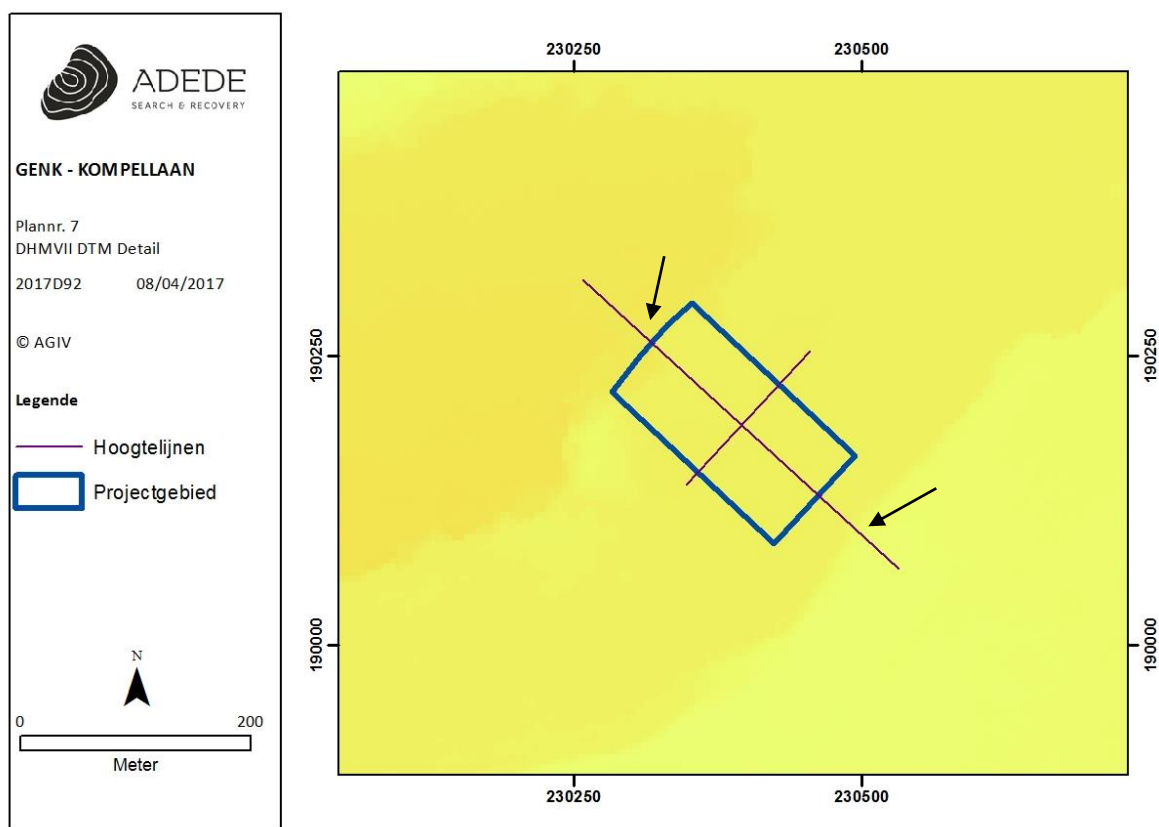
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

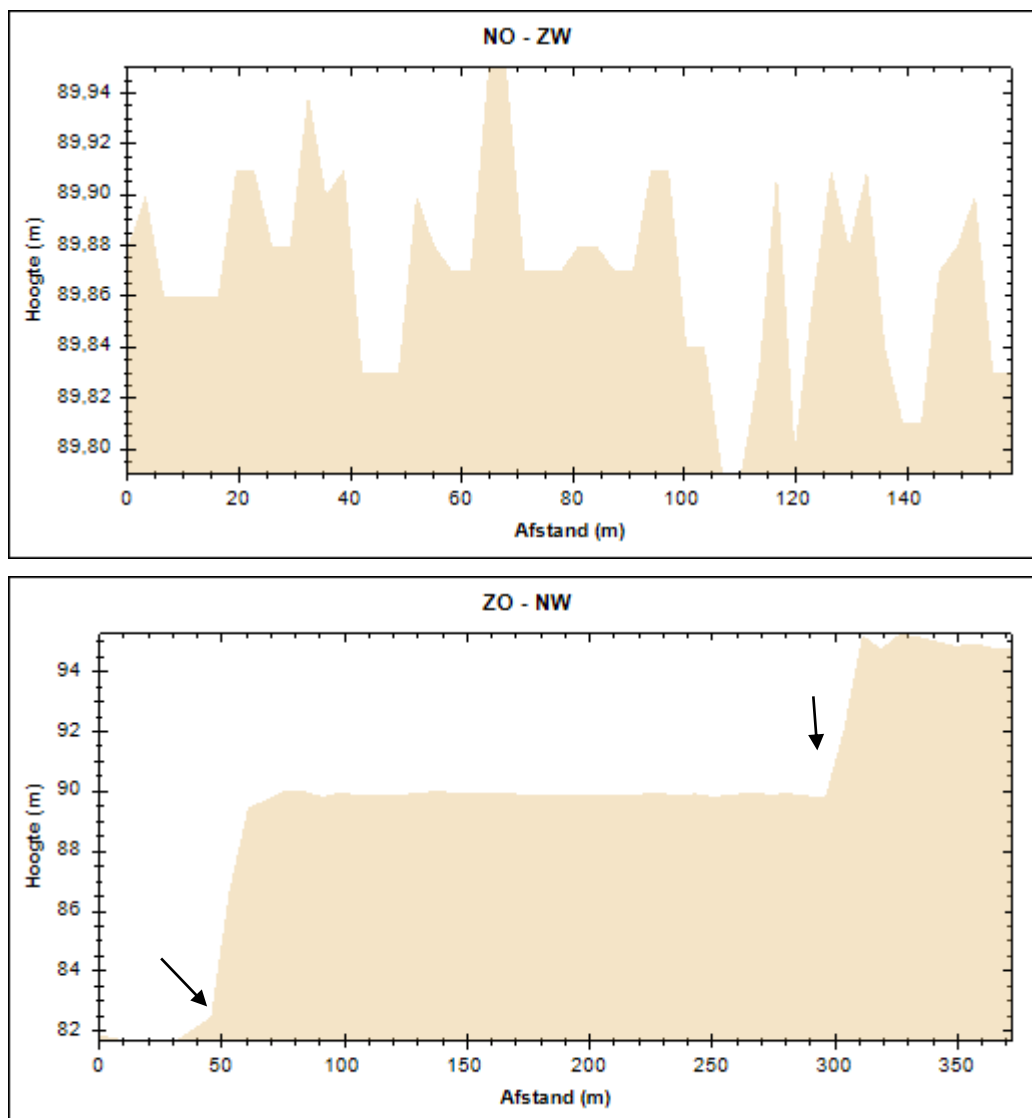
Het onderzoeksgebied is gelegen aan de Kompellaan in de gemeente Genk, provincie Limburg. Genk is gelegen op het Kempisch laagplateau aan het Albertkanaal. Het terrein maakte ooit deel uit van de mijnsite Zwartberg en ligt op de locatie van één van de terrils van de Zwartberg. Deze terril werd later afgegraven om plaats te maken voor een nieuwe bestemming van het gebied: het industrieterrein Genk-Noord. Hydrografisch bevindt het gebied zich in het Demerbekken, meer bepaald het deelbekken Midden Demer.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

Op bovenstaande hoogteprofielen valt heel duidelijk een dubbele ophoging waar te nemen. Een eerste ophoging van ca. 8m heeft plaatsgevonden startende ter hoogte van de Kompellaan. Een tweede ophoging vindt plaats aan de achterzijde van het perceel. Hierbij werd nogmaals 4 meter opgehoogd. Het terrein werd ook duidelijk genivelleerd zoals zichtbaar op het NO-ZW profiel. De grootste hoogteverschillen bedragen amper 20 cm.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

Ter hoogte van het volledige onderzoeksgebied is het **Formatie van Diest**² (Di) terug te vinden. Deze Miocene formatie vormt een groene tot bruine, glauconietrijke, heterogene zandlaag met meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken en kleirijke horizonten. Er is ook sprake van micahorizonten en schuine gelaagdheid bij deze formatie. De formatie wordt verder opgedeeld in 2 leden (van oud naar jong): het Lid van Dessel en het Lid van Deurne.

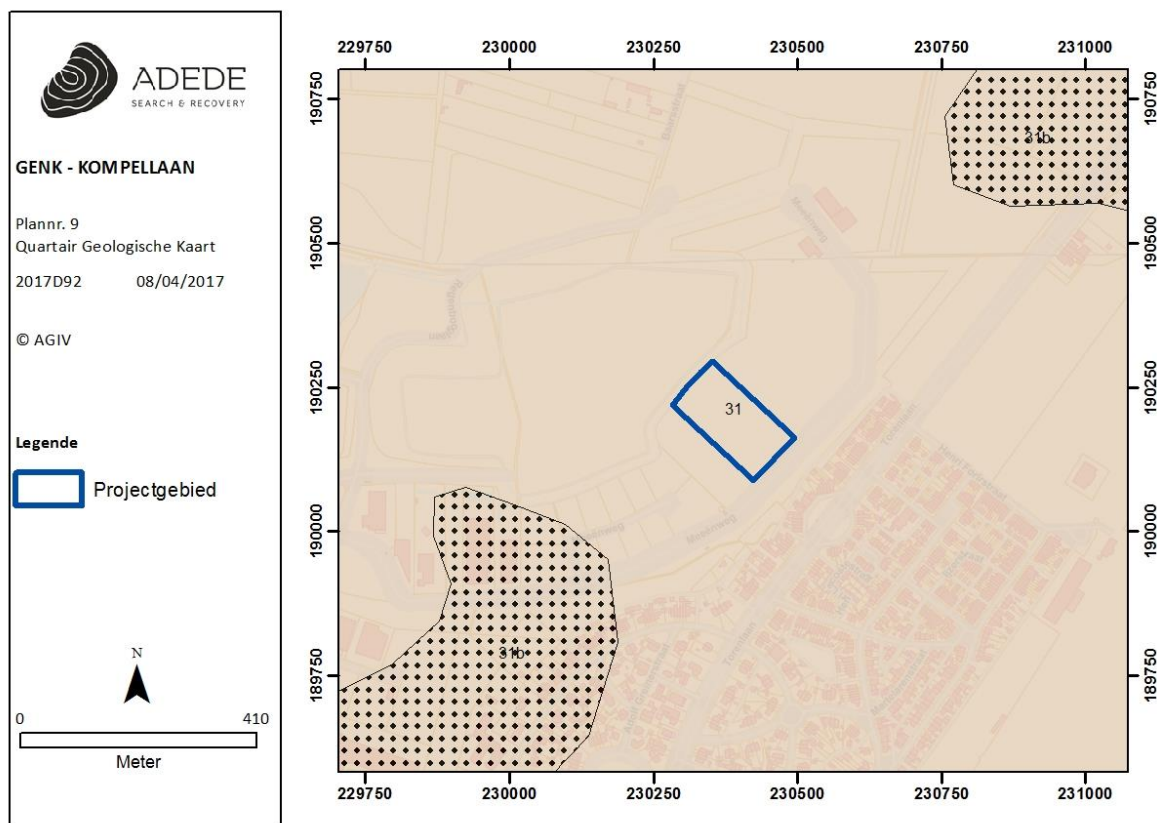

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

² Bogemans F., 2007, Toelichting bij de quartairgeologische kaart, kaartblad 4-5-11-12, Blankenberge-Westkapelle-Oostduinkerke-Oostende, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

3.2.2 Quartair geologisch

Het volledige onderzoeksgebied is gesitueerd in eenzelfde quartaire afzetting, met name **profieltype 31**. Bij dit profieltype³ zijn geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie. De opbouw van dit profieltype is als volgt: **ELPw en/of HQ**: Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen.

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

³ Bogemans F., 2005, *Legende overzichtskaart quartairgeologie Vlaanderen*, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

31

ELPw-MPs en/of HQ
F(M)MPc-VPb

- * De karteereenheid is mogelijk afwezig.
- ELPw-MPs** Eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen).
- HQ** Hellingsafzettingen van het Quartair.
- F(M)MPc-VPb** Fluviatiele afzettingen (Maas-sedimenten) van het Cromeriaan (Midden-Pleistoceen) en het Baveliaan (Post-Jaromillo - Vroeg-Pleistoceen).

3.2.3 Boringen DOV⁴

Ter hoogte van het onderzoeksgebied zelf werd er in het verleden een boring uitgevoerd, verder kunnen er een aantal boringen teruggevonden worden in een straal van 300 m:

- GEO-55/1587/F-B48 (150 m ten zuidoosten):
XY(Lambert72) 175745 207643
 - 0,00 – 1.61 m: Formatie van Diest

⁴ <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>

- GEO-55/1587/F-B47 (150 m ten zuidwesten):
XY(Lambert72) 175541 207665
 - 0,00 – 0,70 m: Quartaire afzettingen
 - 0,70 – 1,50 m: Formatie van Diest
- GEO-68/238-b35 (160 m ten noordwesten):
XY(Lambert72) 175557 207889
 - 0,00 – 1,25 m: Quartaire afzettingen
 - 1,25 – 6,90 m: Formatie van Diest
- kb16d44e-B275 (210 m ten noorden):
XY(Lambert72) 175643.7 207969.0
 - 0,00 – 1,00 m: Quartaire afzettingen
 - 1,00 – 6,00 m: Formatie van Diest
- kb16d44e-B18 (260 m ten oosten):
XY(Lambert72) 175895 207851
 - 0,00 – 0,60 m: Quartaire afzettingen
 - 0,60 – 2,20 m: Formatie van Diest

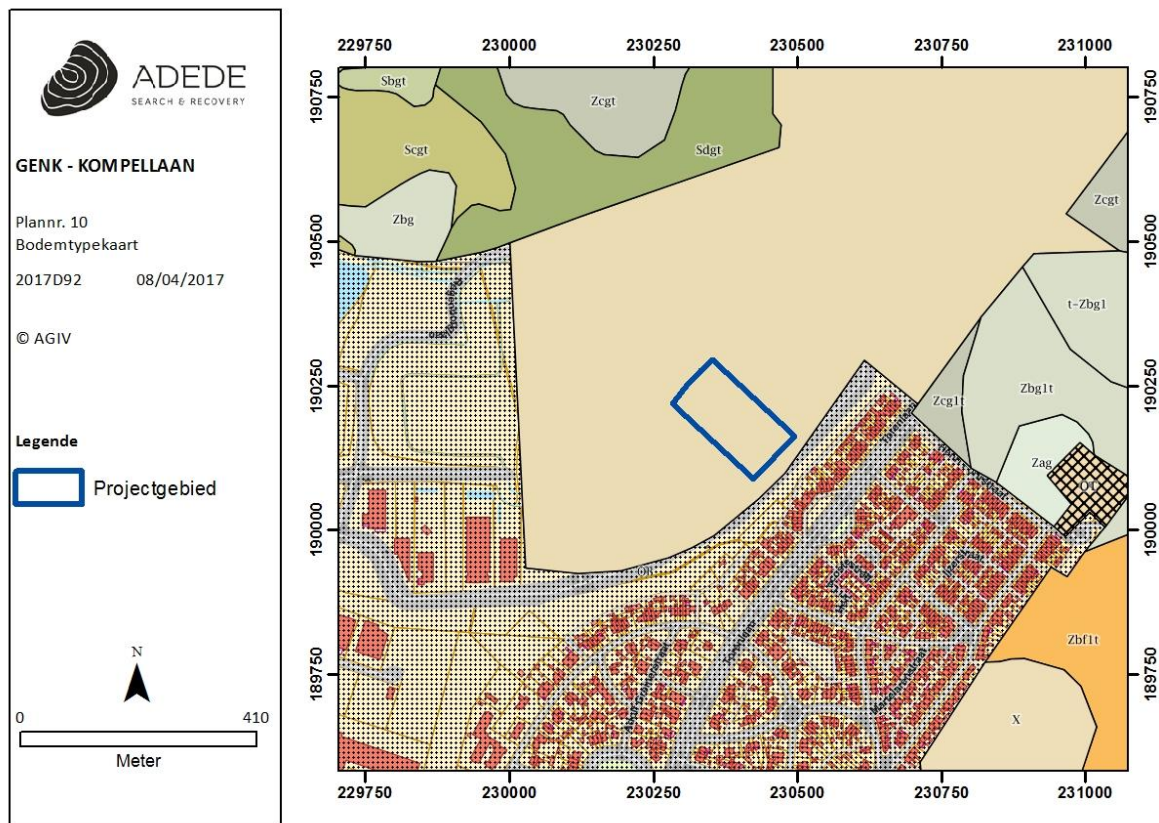
3.2.4 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.4.1 Bodemtypekaart⁵

Het volledige onderzoeksgebied bevindt zich binnen een door de mens gewijzigd type (OH). Hierbij is de oorspronkelijke bodem gewijzigd of vernietigd.

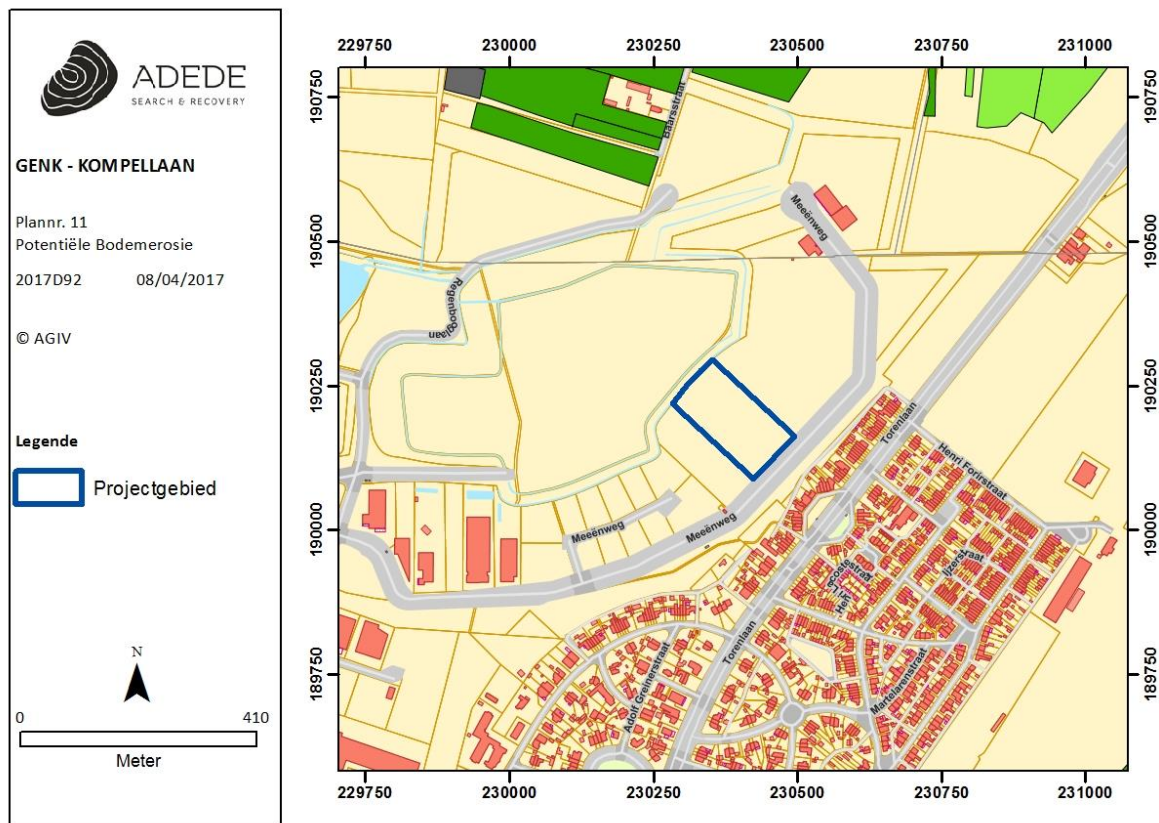
⁵ Van Ranst E. & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor Bodemkunde, Gent.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.4.2 Potentiële bodemerosie

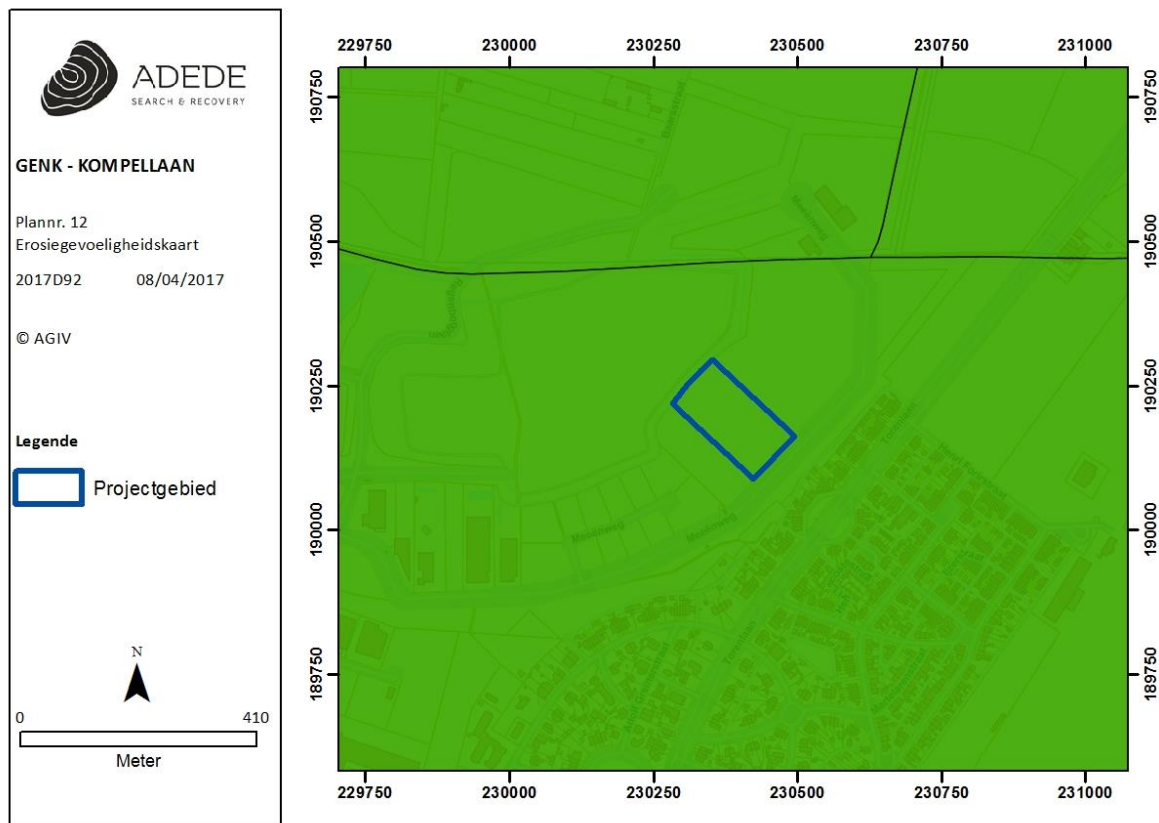
De potentiële bodemerosie per perceel houdt rekening met onder meer het bodemtype, de hellingsgraad en de hellingslengte van het perceel. Het houdt echter geen rekening met het huidige landgebruik. Voor het onderzoeksgebied zijn er geen exacte waarden beschikbaar. Binnen een straal van 600 m is de totale potentiële erosie verwaarloosbaar.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.4.3 Erosiegevoeligheid

Het onderzoeksgebied is benoemt als zijnde van erosiegevoeligheid klasse 5, wat wil zeggen dat er zeer weinig erosiegevoeligheid is.

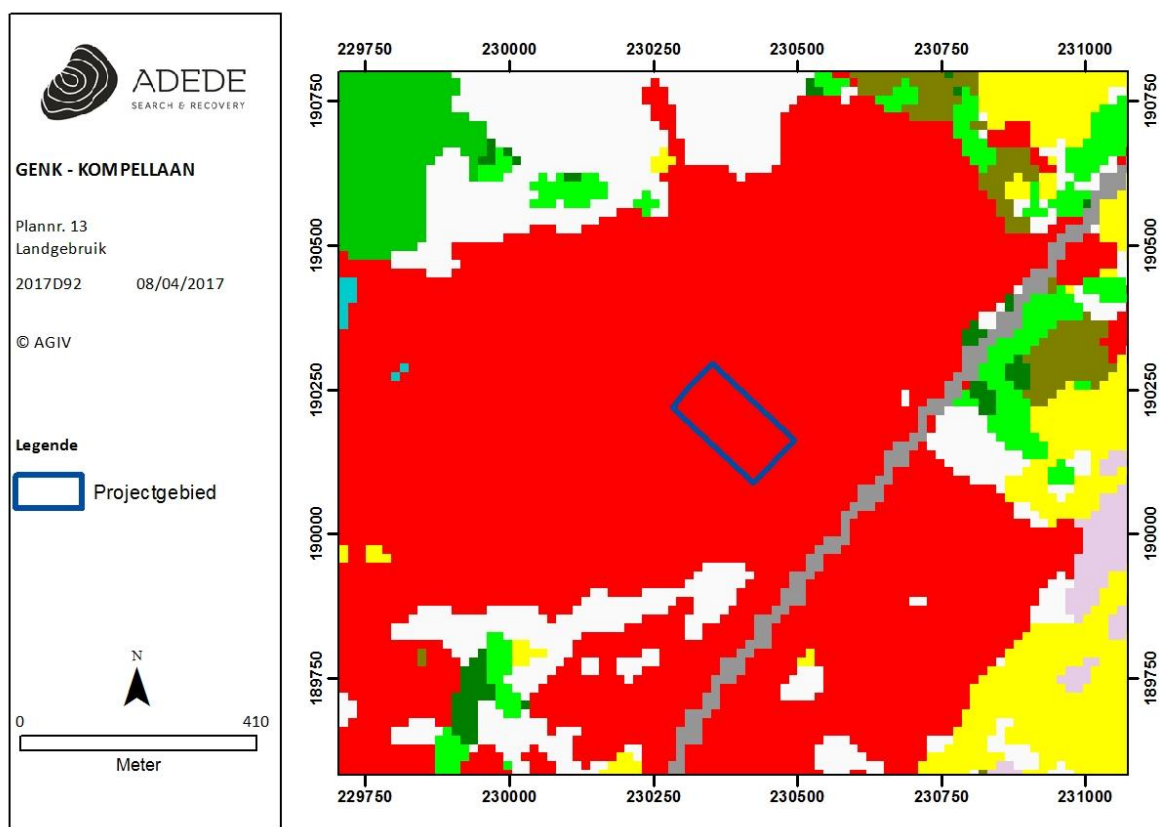

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.4.4 Landgebruik

Om het landgebruik ter hoogte van het onderzoeksgebied na te gaan werd gebruikt gemaakt van het bodemgebruiksbestand, opname 2001. Hierop valt te zien dat het onderzoeksgebied als volgt gekarteerd staat:

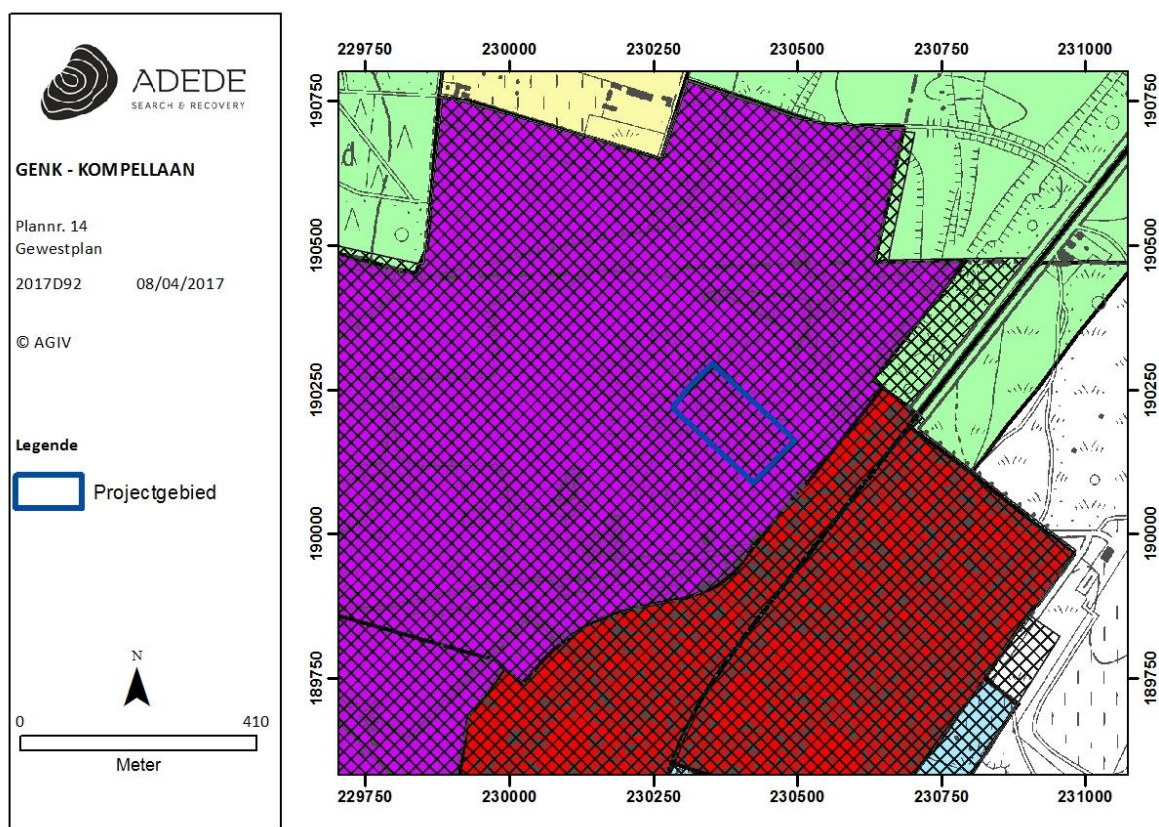
Het grootste deel van het gebied wordt bedekt door structuren. Gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem, (tussen 30 en 80% is verhard).

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.4.5 Gewestplan

Het onderzoeksgebied is bestemd als industriegebied (1000) op het gewestplan.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

De oudste bewoningssporen op het grondgebied van Genk zijn te situeren in de steentijd, meer bepaald het mesolithicum en neolithicum. Daarna volgt een hiaat waarbij pas vondsten worden teruggevonden uit de ijzertijd, namelijk brandgraven met urnen en verkoolde resten.⁶

In de 8^e eeuw werd het gebied gekerstend vanuit de abdij van Munsterbilzen en reeds in de 11^e behoorde het tot het graafschap Loon.⁷ De eerste vermelding van de Genk is in 1016 als 'Genecke'.⁸ Genk bestond in de Frankische tijd uit zes verschillende nederzettingen. Naast de kern Genk waren er de gehuchten Winterslag, Langerlo-Camerlo, Gelieren, Waterschei en Sledderlo-Terboek die elk een burgemeester hadden die de belasting inde. In 1366 werd het graafschap Loon volledig ingepalmd door het prinsbisdom Luik waarvan het een leen werd.⁹

Genk bleef gedurende de geschiedenis een landbouwgemeente en was vaal onderhevig aan binnenvallende en plunderende buitenlandse troepen. Het prinsbisdom verplichtte daarom in de 16^e eeuw de dorpen om zichzelf te verdedigen met schutten of gewapende 'huyslieden'. Genk richtte daarom in de tweede helft van de 16^e eeuw schansen in. Tijdens de Franse revolutie werden de schutterijen ontbonden om terug te verschijnen in 1833. In 1753 kreeg Genk zijn eerste eigen heer, namelijk de Grady de Groenendael. Deze had in de 18^e eeuw veel af te rekenen met moordbendes en de bokkenrijders.¹⁰

Vanaf 1900 werden in de landbouwgemeente vele villa's, pensions en hotels gebouwd voor de burgerij van Brussel en Antwerpen. In 1901 ontdekte men in de regio steenkool, waarna verschillende maatschappijen, voornamelijk Franse en Waalse, concessies aanvroegen en grote stukken grond kochten. Het economisch zwaartepunt van Genk verlegde zich naar de nieuw opgerichte mijnen: Winterslag, Waterschei en Zwartberg.¹¹ Zwartberg was in handen van drie Luikse groepen die mijnconcessies bekwamen vanaf 1906 gelegen onder Genk, Houthalen, Meeuwen, Gruitrode, Opglabbeek, Niel en As. Na verschillende dieptesonderingen werd de exploitatiezetel gevestigd in Zwartberg. Pas in 1920 werden daar de eerste steenkoolformaties aangeboord op 575 m diepte. Vanaf het begin van de exploitatie had Zwartberg een tekort aan werkkrachten aangezien de

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120894>

⁷ http://www.vilters-vanhemel.be/limburg_genk.html

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120894>

⁹ http://www.vilters-vanhemel.be/limburg_genk.html

¹⁰ http://www.vilters-vanhemel.be/limburg_genk.html

¹¹ http://www.vilters-vanhemel.be/limburg_genk.html

regio schaars bevolkt was. Daarom werden al snel gastarbeiders uit het buitenland gehaald, meer bepaald Italië, Polen, Joegoslavië en Tsjecho-Slowakije. Later kwamen daar ook nog Turken en Marokkanen bij. Vanaf 1938 begon men lagen dieper dan 800 m te ontginnen en in 1945 werd hier als eerste in Europa een luchtkoeler geïnstalleerd.¹² In 1930 werd het Albertkanaal gegraven om de kolen vanuit het Kempisch bekken naar Luik te vervoeren. De kolenhaven hiervan werd afgewerkt in 1939.¹³ Vanaf de jaren 50 gaat het economisch bergaf met de mijnen door de afname van de vraag naar kolen en hoge productiekosten. In 1966 werd ondanks veel protest de mijn van Zwartberg gesloten.¹⁴ In de volgende jaren werden de meest kenmerkende nijverheidsgebouwen gesloopt. De schachttorens werden gedynamiteerd en de schachten afgesloten met een betonblok.¹⁵ De mijnsite bevatte ook twee terrils. De oudste van de twee stond op het grondgebied van Genk en werd afgegraven voor industriële doeleinden.¹⁶

¹² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122124>

¹³ http://www.vilters-vanhemel.be/limburg_genk.html

¹⁴ <http://www.cosimo.be/onsmijnverleden/node/556>

¹⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122124>

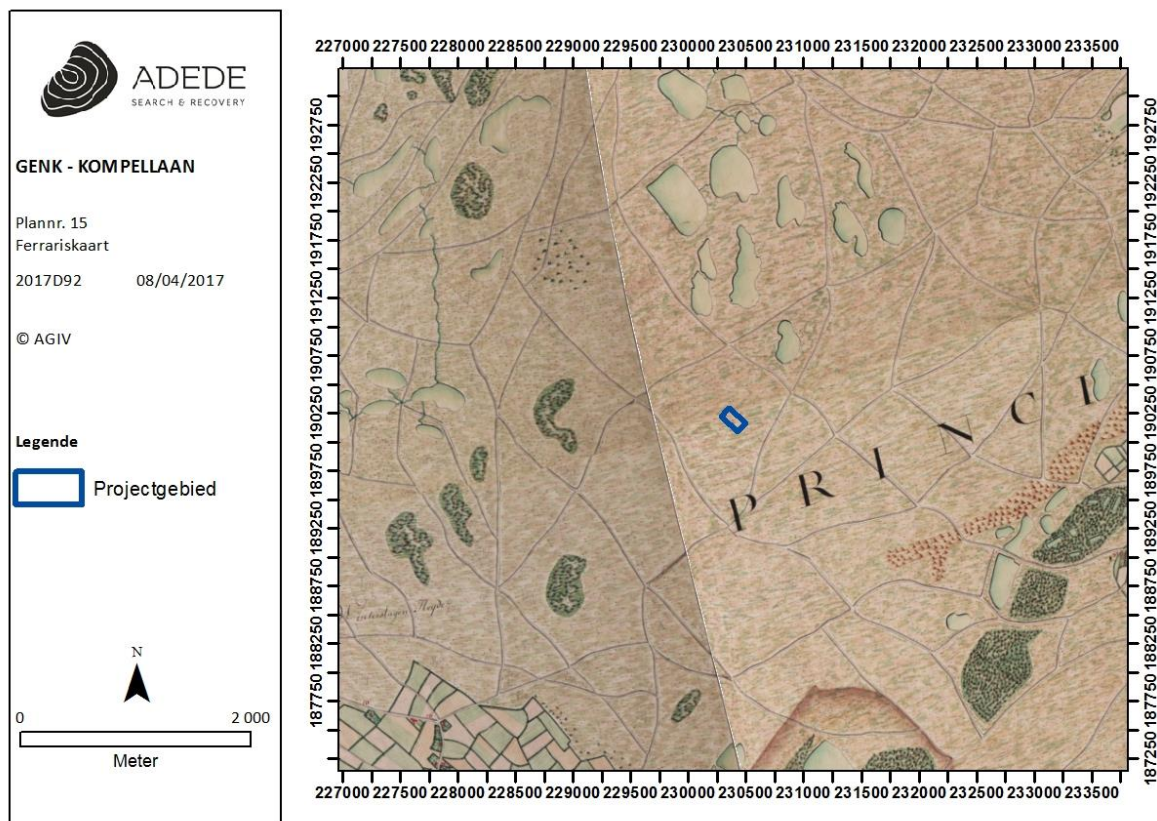
¹⁶ https://www.genk.be/Leefomgeving/Leefmilieu/Natuur/Genkse_natuurgebieden:5356/Mijnterrils_van_Genk

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst. Dit alles gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814). Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het *Kriegsarchiv* te Wenen.¹⁷

Het onderzoeksgebied is volledig gelegen in onontgonnen heidegebied evenals de ruime omgeving ervan. Ten zuiden liggen de woonkernen van Winterslag, Waterschei en Genk die de dichtstbijzijnde bewoning vormen. In dit heidegebied bevinden zich verschillende vijvers alsook kleine bosjes.

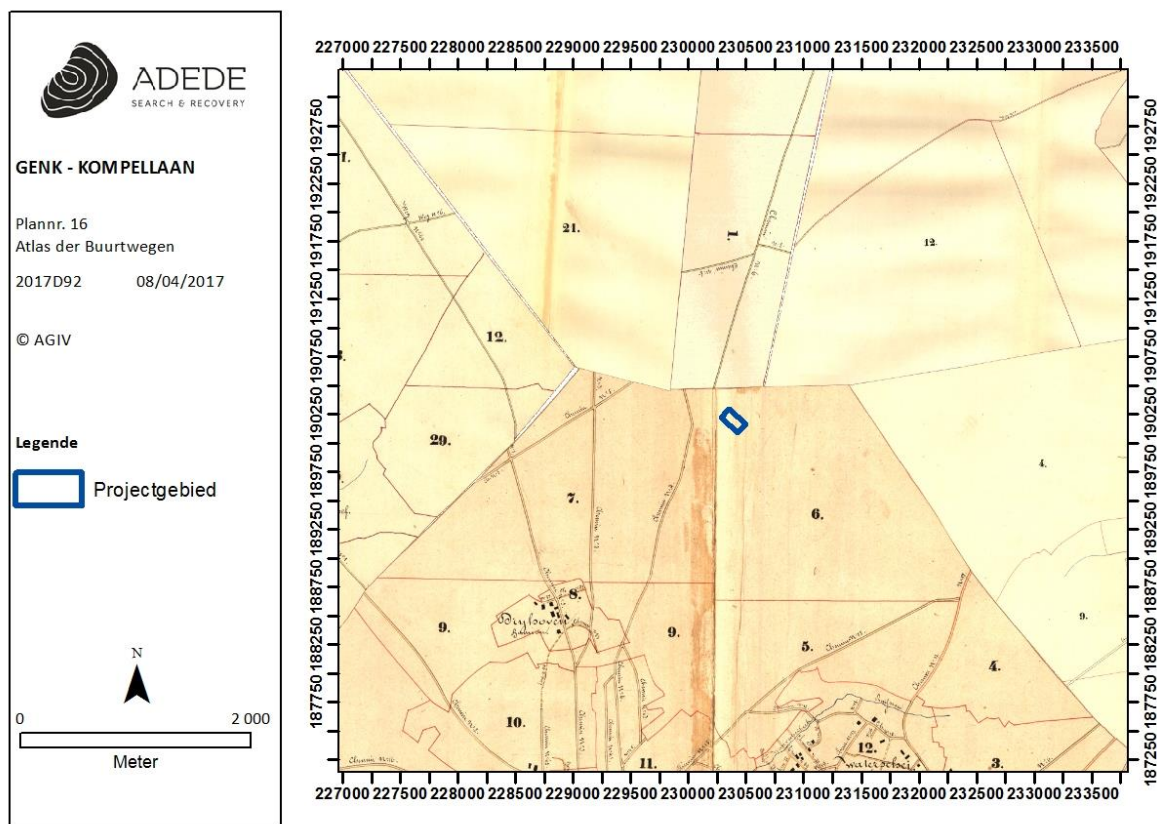

Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

¹⁷ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

3.3.2.2 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

Het landgebruik van het onderzoeksgebied is op de Atlas der Buurtwegen onveranderd gebleven. Het is nog steeds onbebouwd. Naast de drie eerder genoemde kernen op de kaart van Ferraris ontstaat er in het zuidwesten het gehucht Dryhoven.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

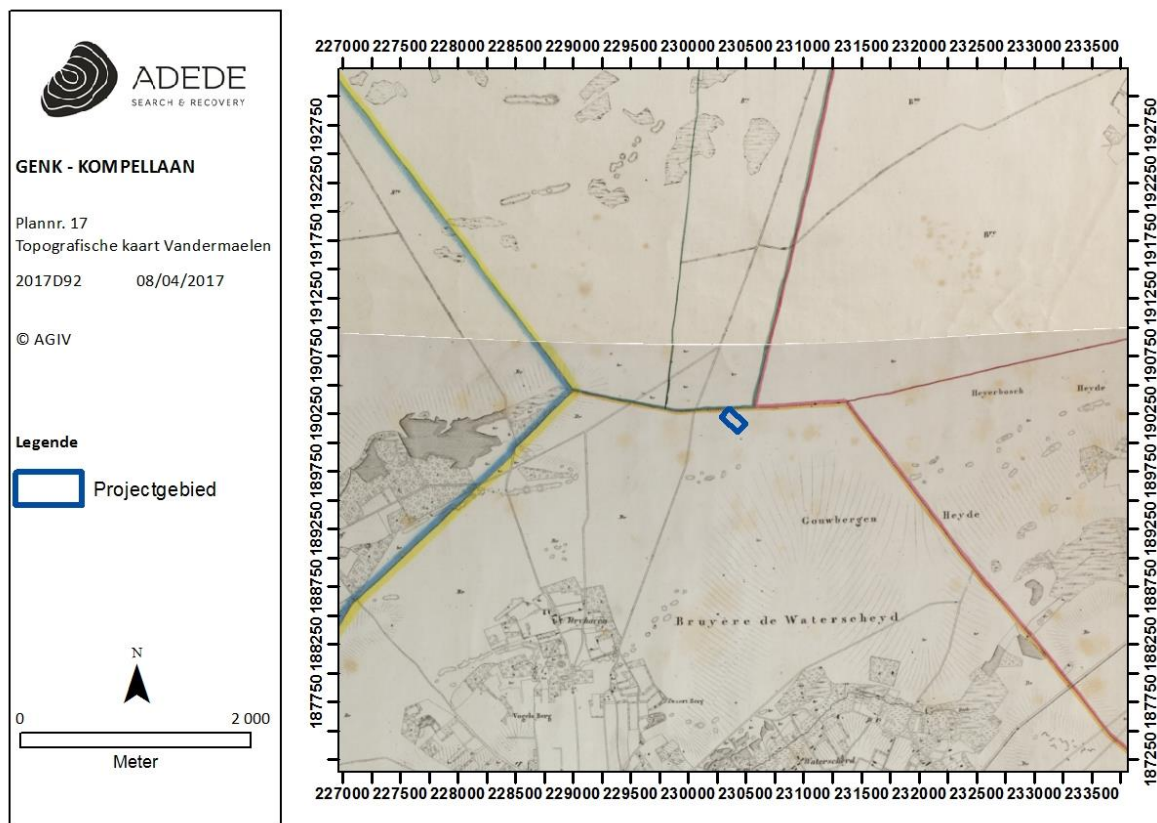
3.3.2.3 *Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)*

Philippe Vandermaelen (1795-1869) is de stichter van het “Établissement géographique de Bruxelles”. Hij publiceerde de eerste uitgave van een topografische kaart van België op metrische

schaal. Voordien waren schalen grafisch, of werden ze uitgedrukt in plaatselijke maten (el, vadem, mijl, etc.).

Hij werkte samen met Paul Gérard, die na het vertrek van de Hollanders in 1830, in het bezit gebleven was van de punten van tweede en derde orde van de triangulatie van Erzey. Hij maakte verschillende kaarten van België op basis van dit geodetische net en volgens de gewijzigde projectie van Flamsteed.

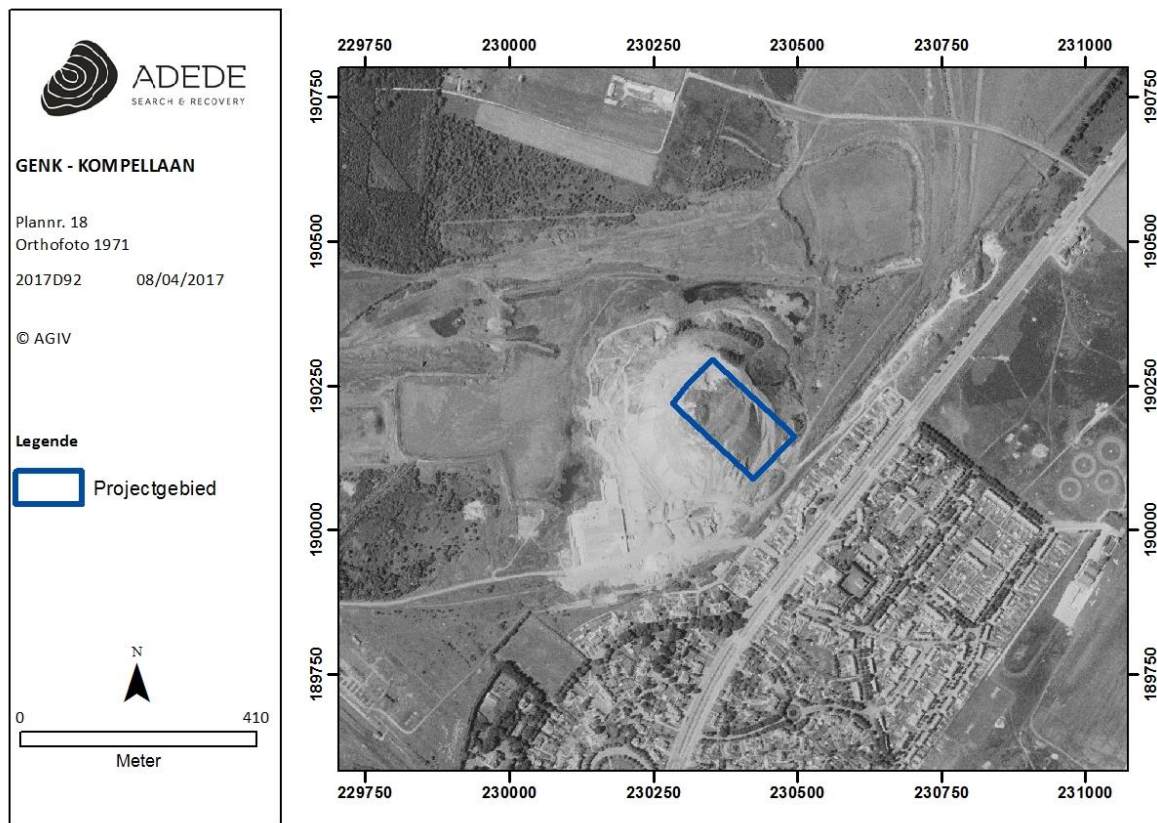
Ook de kaart van Vandermaelen toont geen verschillen in verband met het onderzoeksgebied.

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.4 Luchtfoto's 1971

Op de luchtfoto van 1971 kan bemerkt worden dat het onderzoeksgebied zich bevindt op de locatie van een van de twee terrils van de mijnsite van Zwartberg. Er is namelijk te zien dat men bezig is deze terril af te graven. Delen ervan zijn op de foto nog zichtbaar, maar het grootste deel lijkt reeds afgegraven.

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1971

3.3.2.5 Luchtfoto's 1979-1990

Op deze luchtfoto is te zien dat de terril volledig is afgegraven en de locatie volledig braak ligt. Deze situatie is diegene waarin het onderzoeksgebied tot heden blijft bestaan. Rondom het gebied wordt de mijnsite wel ontwikkeld met de aanleg van water en infrastructuurwerken.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1979 - 1990

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied evenals de gewijzigde omgeving is nog geen archeologisch onderzoek verricht. In de nabijheid en de ruimere omgeving zijn er evenwel vaststellingen gedaan en heeft er reeds onderzoek plaatsgevonden. Dit wordt hieronder toegelicht.

CAI locatie 55154

Betreft een neolithische vondst gedaan in 1911. geslepen strijdhamer met steelgat uit dioriet in de omgeving: enkele bewerkte vuurstenen¹⁸. Het tijdstip waarop de vondst gedaan werd, heeft plaatsgevonden in een compleet verschillend landschap.

¹⁸ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/55154>

CAI Locatie 51204

Ook op deze locatie werden neolithische vondsten aangetroffen. 20-tal vuurstenen klingen, een krabber en een stuk van een gepolijste bijl¹⁹. Deze vondst werd eveneens gedaan eind 19e eeuw/ in het begin van de 20e eeuw, meerbepaald omstreeks 1900.

CAI Locatie 50291

Naast neolithische losse vondsten, 1 boordschraaber met verdunde rug, 1 eindschraaber op kling met geretoucheerde kling en gedeeltelijk geretoucheerde rechterboord (het proximaal uiteinde heeft een afgesleten karakter omwille van intensief gebruik), werd er ook middeleeuws aardewerk aangetroffen²⁰.

CAI Locatie 55024

Neolithische klingen, nucleus en afslagen, aangetroffen in 1900²¹.

CAI Locatie 52092

Tijdens een veldprospectie uitgevoerd in 1966 werd hier een mesolithische Lithische artefactenconcentratie aangetroffen²².

CAI Locatie 52090

Gelegen in een diepte tussen de duinen werden In gele zandlaag 560 lithische artefacten en ca. 40 lithische artefacten aan de oppervlakte (terrein van ca. 4 m²):

2 fijnbewerkte puntjes, 58 kleine klingen, 8 schrabbers, 492 stukken afslag en kernen, waarvan sommige intense gebruikssporen vertonen. Deze werden eveneens in 1900 aangetroffen, maar kunnen mogelijks door erosie op deze locatie geconcentreerd zijn²³.

CAI Locatie 52117

Op deze locatie is een gepolijste pijlpunt uit het midden-neolithicum aangetroffen²⁴.

¹⁹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51204>

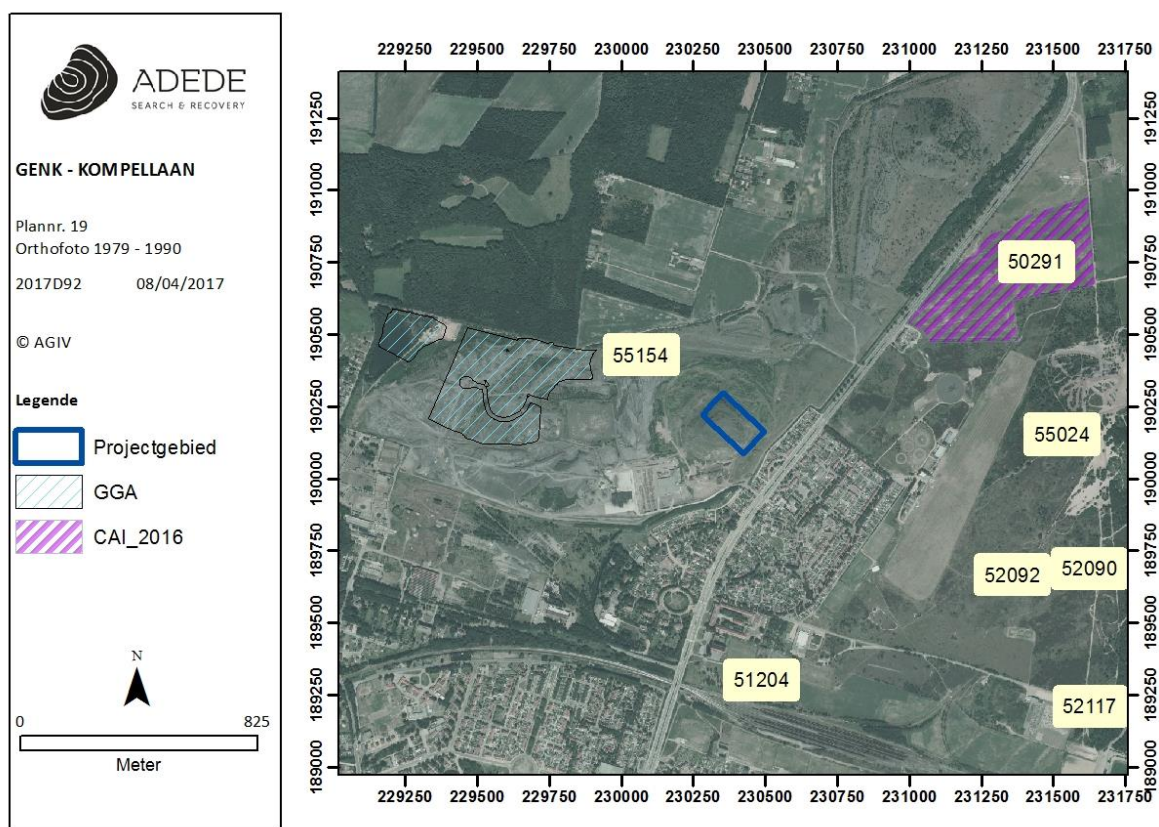
²⁰ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/50291>

²¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/55024>

²² <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52092>

²³ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52090>

²⁴ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52117>

Figuur 16. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

4.1 Besluit gespecialiseerd publiek

Archeologische waardering

Het potentiële bodemarchief is heel duidelijk in beeld gebracht tijdens het booronderzoek. Hoewel er geen expliciete indicaties zijn naar de aanwezigheid van archeologische sites binnen de contouren van het onderzoeksgebied, is het er wel in geslaagd een duidelijke verwachting naar voren te schuiven.

De landschappelijke ligging maakt het onderzoeksgebied en diens omgeving interessant naar bewoning en occupatie gedurende de oudste periodes. Alle CAI meldingen in de omgeving bevestigen deze verwachting door het aantreffen van steentijdartefact concentraties en losse neolithische vondsten. Hoewel er geen indicaties zijn naar de Romeinse periode tot aan de middeleeuwen, kan om diezelfde reden een algemene verwachting gesteld worden.

Naar de middeleeuwen toe geldt eenzelfde verwachting zoals zichtbaar op de latere 18^e eeuwse kaarten en recenter. Het gebied ligt in een ruime omgeving die gekenmerkt wordt als onontgonnen heidegebied met een afwezigheid van bebouwing. De exploitatie van het onderzoeksgebied als mijnsite is de eerste met zekerheid vastgestelde antropogene ingreep ter hoogte van het studiegebied.

Potentieel tot kennisvermeerdering & afweging verder onderzoek.

Hoewel er een hoge verwachting bestaat naar het aantreffen van voornamelijk steentijdartefactsites, wordt dit enorm beperkt door de exploitatie als mijnsite begin 20^e eeuw. Daarboven is vast te stellen aan de hand van historische bronnen en het Digitale Hoogtemodel dat de terreinen opgehoogd werden. Ter hoogte van het onderzoeksgebied werd het terrein ca. 8 meter opgehoogd. Bijgevolg zullen de geplande ingrepen plaatsvinden binnen deze ophoging waardoor zijn geen verstoring van het potentiële bodemarchief met zich zullen meebrengen. Om deze reden acht ADEDE bvba verder onderzoek niet noodzakelijk.

4.2 Besluit breed publiek

Naar aanleiding van het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning werd ADEDE bvba aangesteld om een bureauonderzoek uit te voeren teneinde het archeologisch potentieel van het studiegebied in te schatten. De geraadpleegde bronnen maakten duidelijk dat het onderzoeksgebied

in het recente verleden een ophoging van 8 meter gekend heeft volgend op de ontginning als mijnsite. Aangezien de geplande ingrepen niet op deze diepte zullen reiken en bijgevolg geen verstoring zullen veroorzaken van potentieel bodemarchief acht ADEDE bvba verder onderzoek niet noodzakelijk.

5 Bibliografie

Bogemans F., 2005, Legende overzichtskaart quartairgeologie Vlaanderen, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

Bogemans F., 2007, Toelichting bij de quartairgeologische kaart, kaartblad 4-5-11-12, Blankenberge-Westkapelle-Oostduinkerke-Oostende, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

Van Ranst E. & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Laboratorium voor Bodemkunde, Gent.

Internetbronnen:

<http://www.cosimo.be/onsmijnverleden/node/556>

<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>

https://www.genk.be/Leefomgeving/Leefmilieu/Natuur/Genkse_natuurgebieden:5356/Mijnterrils_van_Genk

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120894>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122124>

http://www.vilters-vanhemel.be/limburg_genk.html

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51204>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/50291>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/55024>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52092>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52090>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52117>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/55154>

6 Lijst van plannen

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Topografische Kaart	1:1	Digitaal	08/04/2017
0002	Orthofoto 2016	1:1	Digitaal	08/04/2017
0003	Kadasterkaart	1:1	Digitaal	08/04/2017
0004	Afbakening lot/Bestaande Toestand	1:1	Digitaal	08/04/2017
0005	Ontwerp	1:1	Digitaal	08/04/2017
0006	DHM VII	1:1	Digitaal	08/04/2017
0007	DHMOVII Detail met hoogtelijnen	1:1	Digitaal	08/04/2017
0008	Tertiair Geologische kaart	1:1	Digitaal	08/04/2017
0009	Quartaair Geologische kaart	1:1	Digitaal	08/04/2017
0010	Bodemtypekaart	1:1	Digitaal	08/04/2017
0011	Potentiële Bodemerosie	1:1	Digitaal	08/04/2017
0012	Erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten	1:1	Digitaal	08/04/2017
0013	Landgebruik	1:1	Digitaal	08/04/2017
0014	Gewestplan	1:1	Digitaal	08/04/2017
0015	Kaart van Ferraris	1:1	Digitaal	08/04/2017
0016	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	08/04/2017
0017	Topografische kaart Vandermaelen	1:1	Digitaal	08/04/2017
0018	Orthofoto 1971	1:1	Digitaal	08/04/2017
0019	Orthofoto 1979 - 1990	1:1	Digitaal	08/04/2017
0020	CAI	1:1	Digitaal	08/04/2017

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 16 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 17 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 18 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 19 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 20 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 23 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 24 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 25 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 26 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 27 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 30 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 31 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 32 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1971.	- 33 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1979 - 1990.	- 34 -
Figuur 16. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 36 -